

Zeki Müren İcrasında “Kapılır Her Gören Ol Şuh-i Cihan” Eser Örnekleme Süsleme Elemanlarının Kullanımına Yönelik Analiz

Nuran AYZAZ^{1*}

Gönderilme Tarihi: **29 Kasım 2022** Kabul Tarihi: **23 Aralık 2022**
DOI: 10.52974/jena.1211497

Öz:

Osmanlı-Türk kültürünün sanattaki en önemli parçası olan meşk usulü, sistemli eğitim yönteminin ilk temellerini atmıştır. Bununla birlikte nota kullanımının başlaması ile birlikte sözlü ve ensturman müziğinin geçmişten günümüze aktarılması sağlanmıştır. Ancak günümüzde notalama sisteminde Batı Müziğinde yapılması istenen icranın tamamının notaya aktarılacak yapılmasını sağlıyorken Türk Müziği notalama sisteminde bu aktarım sade yapılmaktadır. Batı Müziğinde yaygın olarak kullanılan süsleme teknikleri çeşitli değiştirici işaretler ile gösteriliyor iken Türk Müziğinde bu teknikler nota üzerinde yazılmamaktadır. Bu çalışma Zeki Müren tarafından icra edilen “Kapılır Her Gören Ol Şuh-i Cihan” adlı eserin icracının kaydı dikte edilerek icracının üslup ve tavır özelliklerine ve notanın ana çerçevesine (usul, makam) bağlı kalmak kaydı ile notaya alınmış ve iki nota arası karşılaştırma yapılarak icra analizi ortaya konulmuştur. Çalışma nitel araştırma yöntemi çerçevesindeki betimsel tarama modeli ile hazırlanmıştır. Çalışmanın süslemeleri icraya göre ortaya koyma durumu, seçilen bir örnek eser üzerinden gösterilmiştir. Seçilen örnek eser icracının klasik tavrında okuyuşunun en zirve olduğu dönemden seçilmiş ve herkesçe bilinen en yaygın form olan şarkı formunda tercih edilmiştir. Bu seçimde özellikle eserin bilinirliğinin yaygın olmasına dikkat edilmiştir. İcracının sesinden dikte edilen eserde süsleme örnekleri gösterilmiş ve gösterilen bu süslemeler açıklanmıştır. Analiz edilen eserde neredeyse her ölçüde süsleme kullanılmıştır. Bazı ölçülerde bu kullanım üç süslemeye kadar çıkmıştır. Eserin tamamında farklı süslemeler kullanılmış ve yapılan bu ustaca teknikler icracının eserin usulüne bağlı kalarak perde anlayışı içinde yapması ile güzelleşmiştir. Yapılan analiz doğrultusunda sıklıkla kullanılan süsleme elemanları belirlenmiş, kullanılmış olan süsleme elemanlarından, vibrato, glissando, portamento, çarpma, tremolo gibi tekniklerin içerisinde Portamento daha sık olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Çalışmada bulunan alternatif süslemeler, örnek alacak olan genç icracıların icralarını zenginleştirmesine ve güzelleştirmesine yol gösterici olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk müziği, icra, üslup, tavır, süslemeler

Abstract:

The Mesk method, which is the most important part of Ottoman-Turkish Culture in art,

Atf:

Ayaz, N. (2022). Zeki Müren icrasında “Kapılır Her Gören Ol Şuh-i Cihan” eser örnekleme süsleme elemanlarının kullanımına yönelik analiz. *International Journal of Education and New Approaches*, 5(2), 301-313. <https://doi.org/10.52974/jena.1211497>

¹Akdeniz Üniversitesi, Türkiye. Orcid ID: 0000-0002-4252-5580

*Corresponding Author: nrayaz@hotmail.com

has laid the foundations of the systematic education method. Besides calling into play musical notes, oral and instrumental music has been transferred from past to present. However, the musical notation system of Western Music is performed with totally notate nowadays, the musical notation system of Turkish Music is performed simply. While musical coloring techniques commonly used in Western Music are shown with various modifier signs, these techniques are not written on musical notes in Turkish Music. “Kapılır Her Gören Ol Şuh-i Cihan” was performed by Zeki Müren and taken into the musical notes provided that his style and attitude characteristics of the performer and adhered to the main framework of the musical notes (procedure, authority), in this study the execution analysis was revealed by making a comparison between the two notes. The study was prepared with a descriptive screening model within the framework of the qualitative research method. Musical ornament techniques of the work according to the performance is shown through a selected sample work. Sample musical work was chosen from the peak of the performer's reading in the classical attitude, and was preferred in the song form, which is known as the most admitted form. In this selection, it was especially preferred that the musical piece is known. Examples of musical ornaments are shown and these ornaments are explained in this musical work which dictated from the voice of the performer. All kinds of musical ornament were used in the analyzed work. In some numbers, this usage has increased to three musical ornaments. Different musical ornaments were used throughout the musical work and these well-wrought techniques were enhanced by the performer's adherence to vocal range. In the light of the analysis, the frequently used musical ornamental elements were determined and it was determined that Portamento was used more frequently in techniques such as vibrato, glissando, portamento, grace note and tremolo from the musical ornamental elements used. The alternative musical ornaments, which were found in the study, will guide the young performers who will take the example to enrich and beautify their performances.

Keywords: Classical Turkish music, performance, style, attitude, decorations.

GİRİŞ

Geleneksel Türk Sanat Müziği icra geleneğinde nota sadece eserleri hatırlatmak için kullanılmıştır. Bu durum icracının özgürlüğünü arttırmış, esere kendi üslubunu ve yorumunu katabilme imkanı sağlamıştır. Geçmişten günümüze eserlerin aktarılmasında Türk Müziği notalama sistemi kullanılmıştır. Meşk üstatlarından ders almak için her şeyden önce iyi bir müzik kulağına ve güzel bir sese sahip olunması gerektiğini ifade eden (Behar, 2019:66) ‘a göre; Klasik Türk müziği öncelikli olarak bir ses musikisi olmuştur. Yani esas malzemesi insan sesidir. İnsan sesinin en mükemmel musiki aleti olduğu bilinci her dönemde çok yaygın olmuştur. İnsan sesi, dolayısıyla her zaman ona eşlik eden sazlardan daha önemli addedilmiştir. Mevcut ve çalınan repertuar bile bunu açıkça göstermektedir (Behar,1993: 20-88). İcra edilecek olan eserde; bestenin formu, güftesi ve makamı, usulünü de bozmadan icracının kendi estetik anlayışını da katarak en doğru şekilde icra edilmesi amaçlanmaktadır.

Süslemeler Eserin usulünü bozmaksızın yapılan, küçük nota yazımları ile gösterilen ve değerini kendinden önceki ya da sonraki notadan alan çok kısa değerlikli olup, çarpma, mordan, tril, grupetto, tremolo adı verilen notalardır. “Müziği güzelleştiren, süsleyen notalardır. İcraçılar tarafından irticalen yapılabilir. Ya nota yazısı ile ya da özel işaretlerle gösterilir” (Feldstein,1998,30). Süslemeler “XVIII.yüzyılda çok kullanıldığı için bu döneme ilişkin olduğu düşüncesi çok yanlıştır. III. yüzyıldan beri icraçılar süslemeyi içgüdüsel olarak taşımışlar ve uygulamışlardır. Notada gösterilmeyen süslemelerin icraçılar tarafından uygulanması müziğe aykırı olduğu halde, Haydn dönemine kadar müzikçilerin bu tür uygulamalar yaptıkları bilinmektedir” (Say, 1985,1150).

Ses icrasında en önemli iki unsur üslup ve tavırdır. Üslup: Bir müzikçiye, bir çağa ya da bir ülkeye özgü teknik, renk, biçimlendirme ve söyleyiş özelliğidir (Sözer, 2005:728). Başka bir tanıma göre: Sanatkarın kendi yaratıcı bireysel değişimini yansıtmasıdır (Say, 2005: 491). Tavır kelimesinin anlamı ise; hal, eda, gidiş, davranış demektir (Develioğlu, 2013: 1214). İnsan

sesiyle yapılan süslemelerin elde edilmesi, enstrüman üzerinde yapılan süslemelerden bile daha zor ve çetrefilli olmaktadır. Hançerenin kıvraklık özelliğine bağlı olarak yapılan süslemeler, enstrümanın yaptığına göre daha az belirgin, hatta çok kere süsleme olduğu dahi vurgulanmadan yapılmış bir süsleme olarak algılanabilir (Özbilen-Ayangil, 2007: 7).

Çalışma nitel araştırma yöntemi çerçevesindeki betimsel tarama modeli ile hazırlanmıştır. Çalışmanın süslemeleri icraya göre ortaya koyma durumu, seçilen bir örnek eser üzerinden gösterilmiştir. Seçilen örnek eser icracının klasik tavrda okuyuşunun en zirve olduğu dönemden seçilmiş, ve herkesçe bilinen en yaygın form olan şarkı formunda tercih edilmiştir. Bu seçimde özellikle eserin bilinirliğinin yaygın olmasına dikkat edilmiştir. İrcacının sesinden dikte edilen eserde süsleme örnekleri gösterilmiş ve gösterilen bu süslemeler açıklanmıştır. Zeki Müren tarafından seslendirilen örnekleme eserin notadaki orijinal hali ile farkının ne olduğunu anlamak ve eseri Zeki Müren tavrı ve üslubu içerisinde icra etmek isteyenlere bir anahtar vazifesi görmesi açısından kaynak niteliğinde bir örnek olması planlanarak yapılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Klasik üslupta eser icra edilirken yapılan bütün süslemelerin yazılı olarak notada bulunması tavr açısından bir farklılık oluşturacaktır. Bu amaçla bu araştırmanın yeni yetişecek icracılara yol göstermesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışma nitel araştırma yöntemi çerçevesindeki betimsel tarama modeli ile hazırlanmıştır. Nitel araştırmalarda olaylar, çeşitli nitel veri toplama yöntemleri kullanılarak tabii ortamlarında gerçekçi ve bütünlüklü bir bakış açısıyla ele alınarak değerlendirilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 41). Betimsel araştırmalarda özenli ve mümkün olduğunca eksiksiz bir şekilde açıklanmaya (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2014, s. 22), tarama modelinde ise olduğu şekliyle betimlenmeye çalışılmaktadır (Karasar, 1995, s. 77).

Çalışmanın süslemeleri icraya göre ortaya koyma durumu, seçilen bir örnek eser üzerinden gösterilmiştir. Seçilen örnek eser icracının klasik tavrda okuyuşunun en zirve olduğu dönemden seçilmiş, ve herkesçe bilinen en yaygın form olan şarkı formunda tercih edilmiştir. Bu seçimde özellikle eserin bilinirliğinin yaygın olmasına dikkat edilmiştir. İrcacının sesinden dikte edilen eserde süsleme örnekleri gösterilmiş ve gösterilen bu süslemeler açıklanmıştır. Çalışmanın ana konusu olan süslemeler ile ilgili hem müzik yazısı açık yazım şeklinde yazılmış hem de işaretlerle gösterilmiştir. Bunun sonucunda icrada süsleme kullanımı nota ile karşılaştırılmış ve çıkan sonuçlar yorumlanmıştır.

Örnekleme

Araştırmada, Zeki Müren tarafından okunan Kapılır Her Gören Ol Şuh-i isimli eser yazılı ve sözlü kaynaklar taranarak en doğru nota ve en temiz icra kaydı dinlenerek notaya alınmıştır.

Veri Toplama Araçları/Veri Toplama Yöntemleri / Veri Toplama Teknikleri

Araştırmada şarkı formundan bir örnek eser tercih edilmiş, eserin asıl notası Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Türk Müziği Korosu nota arşivinden alınmıştır. Nota yazımında Finale programı kullanılmıştır. Eser dikte edilirken Audio Speed Changer programı kullanılarak yavaşlatılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin incelenmiş, Zeki Müren tarafından icra edilen örneklem eser Finale nota yazım programında tekrar notaya alınmıştır. İcra edilmiş hali ve eser notasının asıl hali kıyaslanmıştır.

BULGULAR, YORUM VE TARTIŞMA

Türk Müziği’nde süslemelerin kullanımı saz icrasında da sözlü icrada da ustalık gerektirmektedir. Meşk geleneği ile günümüze ulaşan Türk Müziği sade bir anlatım yolu seçmiş ve notayı sadece bir hatırlatıcı olarak kullanmıştır. Her icracının kendine has üslup ve tavrı olduğu düşünüldüğünde ise bu sadelik aslında bir bakıma iyi olmaktadır. Aksi halde notaya alınacak iyi icraların çok iyi seçilmiş olması ve süslemelerin de çok iyi tespit edilmiş olması gerekmektedir. Bu yorumdan hareketle bu çalışmada Türk Müziği’ne büyük katkılar sağlayan ve icrası teknik açıdan usta olan Zeki Müren’in örnek icrası dikte edilerek notaya alınmıştır.

İcra tarafından kullanılmış olan alternatif süslemeler genel bir değerlendirmeye tabi tutulduğunda, çoğu zaman birbirini tekrar eden iç içe geçmiş bir yapı sergilemektedirler. Bu süslemeler belirli ritmik kalıplar çerçevesinde yapılmıştır. Bu süslemeler icracının ses yapısına ve icra anlayışına göre serbest bir şekilde de yapılabilir.

Zeki Müren tarafından icra edilen Küçük Mehmet Ağa’ya ait “Kapılır Her Gören Ol Şuh-i” isimli Suzinak eserin orijinal ve dikte edilerek yazılmış notaları aşağıda gösterilmiştir.

SUZINAK AĞIR SEMAİ (Kapılır her gören ol şuh-i ...) KÜÇÜK MEHMET NÂZ

(♩=108) AKSAK SEMAİ

KA - PI - LİR RE R GÖ - REN OL
 NA - Zİ - LE Şİ VE - LER ET -
 NA - İL OL - MA Z C ME - HİN

ŞU Hİ ... CI - HAN A SU - Bİ YA - RE
 Dİ ... K - CE ... O ÇEŞ - Mİ HU - Bİ YA - RE
 VU ... S - LA ... TI NA MA H - CU - Bİ YA - RE

... Y CA NİM Bİ KA RA RI M SA B -

RE DE - MEM A Şİ KAM O L MA H

YU - ZU - NE A HU GÖ - ZU NE Şİ RİN SÖ ZÜ -

NE YA - RE Y CA NİM RE Y CA NİM

GA K KİL PE R DE İ NA

MU SUNU FA Zİ L GİBİ O

..... L CA NİM Bİ KA RA RI M

SA B RE DE - MEM A Şİ KAM O L

MA H YU - ZU - NE A HU GÖ - ZU - NE

Şİ RİN SÖ ZÜ - NE YA RE y CA ... NİM RE ... Y CA ... NİM

KARAR

Kapılır her gören ol şuh-i cihan şâhibi
 Nâz ile şiveler ettikçe o çeşm-i hübi
 Çâk kıl perde-i namusunu Fazıl gibi ol
 Nail olmaz o mehîm vuslatına mahcubi

E.B.

SUZİNAK ŞARKI
Kapılır her gören ol şuh-i cihan âşûbu
(Zeki Müren'in icrası)

Usul: Aksak Semai

Beste: Küçük Mehmet Ağa

Güfte: Hüseyin Fâzıl Bey (Enderûnî)

Ka pı lır her gö ren ol
şu hi ci han â şû bu yâr
ey hey ca nım Bi ka ra rım
sab re de mem â şı kım ol
mah yü zü ne â hu gö zü ne
şi rin sö zü ne yâr ey hey ca nım
Bi ka ra rım sab re de mem
â şı kım ol mah yü zü ne
â hu gö zü ne şi rin sö zü ne yâr
ey hey ca nım Çâk kul

per de i nâ mu su nu fâ
zıl gi bi ol hey ca nım
Bi ka ra rım sab re de mem
â şı kım ol mah yü zü ne
â hu gö zü ne şı rin sö zü ne yâr
ey hey ca nım Bi ka ra rım
sab re de mem â şı kım ol
mah yü zü ne â hu gö zü ne
şı rin sö zü ne yâr hey

Zeki Müren örnek icrasında yapılan süslemelerin tespitine dair yapılan bu araştırmaya göre dikte edilen eserde;

Zeminhane: İcracı esere Vibrato kullanımı ile başlamış, kelime başlarında genelde sesi vibrato ile tutmuştur. Glissando ve trilin kullanıldığı zemin hane de vurgu ile de “hey canım” lı kısımlar belirginleştirilmiştir.

Nakarar: Glissando ile atlamalı sesler arasında kaydırma yapılarak başlayan icrada birbirini takip eden ve üst üste binmiş melodi zenginliğinde ard arda portamento süslemesi kullanılmıştır. Portamentolu bu kullanımlar vurgu ile yapılmıştır. Tremolo ile ikinci tekrara dönen nakaratta yine glissando kullanılarak aralıklı atlamalı sesler yumuşatılmış, portamento, çarpma ve glissando ile icra zenginleştirilmiştir. Vibrato ile meyanhaneye geçiş yapılmıştır.

Meyanhane: Vibrato ile vurgulu bir şekilde meyanhaneye girilen icrada devamında portamentolar çarpmalı olarak kullanılmıştır.

Nakarar: Glissando ile nakarata dönülen eserde yine çarpmalı düşüslere yer verilmiş, glissando, vurgu, çarpma, portamento ve vibrato kullanımları ilk nakarat kullanımı gibi yapılmıştır. Nakaratin ikinci dönüşü yine vibrato ile giriş yapmış, çarpmalı portamento kullanarak glissando, vibrato, vurgu, çarpma ile esere devam ederken vibrato kullanımı ile eseri son bulmuştur.

Zeki Müren’in örnekleme eser icrasında sıklıkla kullanmış olduğu süsleme elemanları kısaca şu şekilde anlatılabilir:

Süsleme Elemanları (Teknikleri)

Aşağıda açıklanan süsleme örnekleri eser içerisinde örneklendirilmiştir.

Çarpma: Çoğunlukla esas sestem bir pest veya tiz sesin esas sese çarpıtılmasıyla meydana gelen, komşu sesle yapılan alttan veya üstten destek süslemesidir (Öztuna, 1990a, s. 197; 324). Değerini kendinden önceki veya sonraki sestem alan çeşitleri bulunmakla birlikte, Klasik Türk Müziği’nde en çok kullanılan çeşidi değerini kendinden önceki sestem alan çarpmadır (Yahya Kaçar, 2005:218). Çarpma örnekleri genellikle küçük değerli ve noktalı bir tartım bölünmesi içeren ezgi yapılarında görülmektedir. Süs işaretlerinden sayılan çarpma, genellikle bir pest veya tiz sesin esas sese çarpıtılmasıdır ki, küçük bir nota halinde esas notaya ince bir bağla bağlanarak gösterilir. Esas notaları bir perdeden daha uzak notalar arasında da çarpma olabilir (Öztuna, 1969: 141).

Aşağıdaki görselde çarpma örneği gösterilmiştir.

Şekil 1

Glissando: Kelime anlamı “KAYDIRMAK”, kaydırarak okuma tekniklerinden olan glissando seslerin birbirinin ardı sıra hızla üretmesi durumudur. Fransızca da glisser, İngilizce de toslide, kısaltılmış yazımı ise “gliss” ile gösterilmektedir. (SAY,2005, s.225).

Aşağıdaki görselde glissando örneği gösterilmiştir.

Şekil 2

Portamento: Ses sanatında seslendirme sırasında bir perdeden ötekine sesi süzerek kaydırmayla geçiş yapmak demektir. İki perde arasında bir çeşit bağlantılı geçiş sağlayan portamento hafif bir gırtlak halinde, sesi kesintiye uğratmaksızın sesleri bağlayarak uygulanır. Fransızca da port de voix, Almandada portament' dir. Küçük “p” ile gösterilir. (Say, 2005: 435).

Aşağıdaki görselde portamento örneği gösterilmiştir.

Şekil 3

Vibrato: Sesin düzenli titreşimi olan vibrato, sesin volüm ve renk kalitesinde ki düzeyinde değişme olmadan yapılan süslemelerdir. (Sabar, 2008:122) vib. şeklinde ifade edilmektedir.

Aşağıdaki görselde vibrato örneği gösterilmiştir.

Şekil 4

Vurgu: Melodinin belli notalarının öne çıkartılarak bir etki yaratılması yolunda başvurulan bir süsleme biçimidir. Vurgular icracı tarafından genellikle grupettolarını ilk notalarına veya ezgi gurupları içerisinde diğerlerinden daha yüksek (tiz) frekansta olan notalara yapılan vurgu şeklinde görülür. Nota üzerinde “>” ile gösterilir (Özbilen & Ayangil: 2016).

Aşağıdaki görselde analizi yapılan eserden vurgu örneği gösterilmiştir.

Tremolo (Fr. Balancement, Ger. Bebung, It. Tremolo, Tremoletto, Trillo) (İcra Tekniği): Titreşim anlamına gelen tremolo, sesin asıl nota ile ona yakın çok küçük bir aralık arasında titreştirilmesidir (Aktüze, 2010, s. 646). Bazı tanımlara göre ise tremolo tek bir ses üzerinde yapılan oldukça küçük titreştirmelerdir ve başka bir sesle ilişkisi bulunmamaktadır (Öztuna, 1990b, s. 325). Tek bir ses üzerinde gırtlak hareketiyle elde edilen vokal tremolo zaman içinde vibrato ve tril olarak tanımlanmaya başlanmıştır (Aktaran, Özbilen, 2007, s. 19). Tremolo bir notanın çok küçük değerlere bölünerek tekrarlanmasıdır (Öztuna, 1976, s.261). Tril'den farkı başka bir ses ile ilişkisinin olmaması sadece tek nota üzerinden yapılmasıdır ve, trem gibi kısaltmalarla ifade edilir (Özbilen, 2007:19). Aşağıda ki görselde tremolo örneği gösterilmiştir.

Tril: Tril Esas nota ile onun alt ya da üst komşu sesinin, süratle tekrar edilmesinden oluşan bir süsleme tekniğidir. “tr” sembolü ile gösterilmektedir. Süsleme notanın süresi kadar devam eder. Tril uzun süre üzerine konulduğunda, sembolün yanına trilin uzayacağı kadar kırık çizgiler konulur (Özçelik, 2002:89). Trillerin icra edilme biçiminde hız / hareket unsurunun önemli bir rolü vardır. Tril bütünüyle ağırca başlayabilir ve giderek hızlanabilir. Bu teknik, parlaklığı azaltmakla birlikte, süslemenin anlamlılığını artırır. Tril aniden susturulup, bir etki edilmeye çalışılabilir (Özbilen, 2007:22). Tril, tam veya yarım ses mesafesi bulunan iki sesin sırayla ve hızlı şekilde tekrar edilmesiyle oluşur (Uluç, 2002:49). Aşağıdaki görsel de tril örneği gösterilmiştir.

Tablo 1. Süsleme Teknikleri ve Kullanım Sıklıkları

Süsleme Teknikleri	Kaç Kez Kullanıldığı
Portamento	15
Glissando	14
Vurgu	14
Vibrato	12
Çarpma	12
Tremolo	1
Tril	1

Tablodan çıkan sonuçlara göre tremolo ve tril kullanımı hariç bütün süslemelerin kullanımı birbirine yakındır. Kullanılan süslemelerin analizi yapıldığında ise cümle başları genellikle vibratolu kullanımlarla başlamıştır. Portamento ve glissando kullanılarak yapılan düşüşler çoğunlukla çarpmalı gerçekleştirilmiştir. Vurgu, eserin geneline hakimdir. Birbirini takip eden aynı güfteye ait bölümlerde aynı süslemelere yer verilmemiş ancak dönüşü olan kısımlar her iki bölümde de vibrato ile başlamıştır.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Türk Makam Müziği’nde sıklıkla kullanılan ancak nota üzerinde çoğunlukla gösterilmeyen süslemeler icracının beceri ve ustalığı doğrultusunda yapılmaktadır. Bu süslemeler özellikle eski ve klasik icra geleneğine sahip icracılar tarafından usta-çırak ilişkisi içinde gelişmiş ve nesiller arasında örnek teşkil ederek günümüze ulaşmıştır. Süslemeler üzerine yapılan bu çalışmada ses icracılarının çoğunlukla farkında olmadan yaptıkları süslemelerin açıkça tespit edilerek yazılı hale çevrilmiştir.

Analiz edilen eserde neredeyse her ölçüde süsleme kullanılmıştır. Bazı ölçülerde bu kullanım üç süslemeye kadar çıkmıştır. Eserin tamamında farklı süslemeler kullanılmış ve yapılan bu ustaca teknikler icracının eserin usulüne bağlı kalarak perde anlayışı içinde yapması ile güzelleşmiştir. Cümle girişlerinde genellikle vibrato tercih edilmiş, düşüşlerde portamento süslemeleri genellikle çarpmalı olarak yapılmıştır. Eserin genelinde vurgu süslemesi kullanılmış, aralıklı atlamalı seslerde glissando yapılmıştır. Eser içinde birbirinin aynı olan ve tekrar edilen kısımlar birbiri ile aynı yapılmamıştır. Çalışmada bulunan alternatif süslemeler, örnek alacak olan genç icracıların icralarını zenginleştirmesine ve güzelleştirmesine yol gösterici olacaktır.

Zeki Müren’in icrasındaki üslup ve tavır özelliklerini de dikkate alarak Küçük Mehmet Ağa’ya ait olan, “Kapılır Her Gören Ol Şuh-i Cihan Aşubi” adlı eser seçilerek kendi sesinden okuduğu en anlaşılır kayıt dinlenerek dikte edilmiştir. Yapılan analiz doğrultusunda sıklıkla kullanılan süsleme elemanları belirlenmiş, kullanılmış olan süsleme elemanlarından, vibrato, glissando, portamento, çarpma, tremolo gibi tekniklerin içerisinde Portamento daha sık olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Asıl nota ile karşılaştırma yapıldığında icra edilen hali ile yazılan notada büyük farklılıklar bulunmuştur.

Sonuç olarak eserde kullanılan süsleme tekniklerinin, nota üzerinde gösterilmesiyle birlikte nota ile icra arasında farklılıkları ortaya koyarak, icracıların eser okurken yapmış olduğu teknik açıdan mümkün olan ancak notada yer almayan süsleme tekniklerinin, başka icracılar tarafından örnek alınması ve okunması için notada belirtilmesi araştırmanın önemini ortaya çıkarmaktadır. Türk Makam müziğine büyük katkılar sağlayan usta ses ve saz

sanatkarlarının icralarından örnek eserler notaya alınıp alana katkı sağlanması ve bu çalışmaların sadece şarkı formunda değil diğer sözlü formlarda da çoğaltılması önerilmektedir.

Etik Metin

Bu makalede araştırma ve yayın etiği kuralları takip edilmektedir. Makale ile ilgili her türlü ihlalin sorumluluğu yazar/yazarlara aittir.

KAYNAKÇA

- Aktüze, İ. (2010). *Müziği anlamak ansiklopedik müzik sözlüğü*. Pan Yayıncılık.
- Behar, C. (1993). *Zaman, mekan, müzik*. Afa Yayıncılık.
- Behar, C. (2019). *Aşk olmayınca meşk olmaz*. Yapı Kredi Yayınları.
- Durgutlu, M. (2013). *Sözlü Türk musikisinde solist icra üzerine karşılaştırmalı bir çalışma: Münir Nureddin Selçuk, Alaeddin Yavaşca ve Bekir Sıtkı Sezgin 'in üslup açısından benzerlik ve farklılık* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Develioğlu, F. (2013). *Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi.
- Kaçar, G. (2005). *Geleneksel Türk sanat müziğinde süslemeler ve nota dışı icralar*. Gazi Eğitim Fakültesi.
- Özbilen, N. Ö. (2007). *Fasıl şarkıcılığı açısından Türk Makam Müziği'nde süslemeler*. [Yayımlanmamış sanatta yeterlik tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Özçelik, S. (2002). *Batı müziği yazısında süslemeler*. Gazi Eğitim Fakültesi.
- Öztuna, Y. (1969). *Türk Musikisi Ansiklopedisi. (Cilt. 1.)* Milli Eğitim Basımevi.
- Öztuna, Y. (1976). *Türk Musikisi Ansiklopedisi. (Cilt. 3.)* Milli Eğitim Basımevi.
- Öztuna, Y. (1990). *Büyük Türk müzik ansiklopedisi I*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Say, A. (2005). *Müzik sözlüğü*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Sözer, V. (2005). *Müzik ansiklopedik sözlük*. Remzi Kitabevi.
- Turgay, N. Ö. (2007). *Fasıl şarkıcılığı açısından Türk Makam Müziğinde süslemeler* [Sanatta yeterlik tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Turgay, N. Ö., & Ayangil, R. (2016). Fasıl müziği icrasında nota dışı farklılıklar. *Rast Müzikoloji Dergisi*, 4(1), 1165-1184.
- Uluç, M. Ö. (2002). *Müzik sözlüğü*. Yurtrenkleri Yayınevi.
- Yahya Kaçar, G. (2005). Geleneksel Türk Sanat Müziği'nde Süslemeler ve Nota Dışı İcralar. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 25(2), 215-228.
- Yiğit, E. E. & Nayir, A. E. (2019). Rönesans ve barok dönem müzikal süslemelerinin tarihsel gelişimlerine, uygulanış şekillerine bir bakış. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 8(63), 1591-1602. <http://dx.doi.org/10.7816/idil-08-63-15>

EXTENDED ABSTRACT

Zeki Müren Gets Carried Away In "Kapılır Her Gören Ol Şuh-i Cihan" Work Sample Analysis For The Use Of Decorative Elements

The method of mashk, which is the most important part of Ottoman-Turkish culture in art, laid the first foundations of the systematic method of education. However, with the beginning of the use of sheet music, the transfer of spoken and instrumental music from the past to the present has been achieved. However, today, in the notating system, it ensures that all the performance desired to be performed in Western Music is performed by transferring it to a note, while in the notating system of Turkish Music, this transfer is done simply. The decorations are very short valences that are made without disturbing the method of the work, indicated by small note writing and take their value from the previous or subsequent note, and are notes called multiplication, mordant, trill, grupetto, tremolo. "It is the notes that beautify and decorate the music. It can be made retroactive by the performers. It is indicated either by note writing or by special signs" (Feldstein, 1998,30). Decorations "XVIII.the idea that it is related to this period is very wrong, since it was used a lot in the century. III. since the XVIII century, performers have carried and applied the ornament instinctively. Although the application of decorations that are not shown on the sheet music by the performers is contrary to music, it is known that musicians made such applications until the Haydn period" (Say, 1985,1150). While the ornamentation techniques commonly used in Western Music are indicated by various modifier signs, these techniques are not written on the sheet music in Turkish Music. The data obtained within the scope of the research were examined, and the sample work performed by Zeki Müren was re-recorded in the Final note writing program. The performed version and the actual version of the work note were compared. This work, the recording of the performer of the work "Kapılır Her Gör Ol Şuh-i Cihan" performed by Zeki Müren, was dictated and recorded with the recording of adhering to the stylistic and Decadent characteristics of the performer and the main framework of the note, and the performance analysis was revealed by comparing the two notes. Taking into account the stylistic and behavioral characteristics of Zeki Muren's performance, the work belonging to Küçük Mehmet Ağa, "Kapılır Her Gören Ol Şuh-i Cihan Aşubi" was selected and the most understandable recording that he read from his own voice was dictated by listening. In line with the analysis, are frequently used decorative elements were determined from the decorative elements that were used, vibrato, glissando, portamento, multiplication, such as Portamento tremolo techniques were used more frequently. When a comparison was made with the original note, great differences were found in the note written with the performed version. As a result, the decorative techniques used in the work are shown on the sheet music, revealing the differences between the note and the performance, and the technically possible decorative techniques that the performers have done while reading the work, but are not included in the note, are indicated in the note for Deciphering and reading by other performers, revealing the importance of the research. It is suggested that sample works from the performances of master voice and reed artists who have made great contributions to Turkish Makam music should be taken as notes and contributed to the field and that these works should be multiplied.

"Journal of Education and New Approaches - JENA" is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).